

11. Токовилю, Т. (2019). Формування математичних знань у майбутніх судноводіїв. *Молодий вчений*, 5 (69), 259-262. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2684>

12. Алексішин В.Г., Долгочуб В.Т., Белов А.В. Практичне судноводіння: навчальний посібник. Одеса, 2005. 376 с.

REFERENCES

1. Dobroshtan, O. O. (2017). Suchasni vymohy do matematychnoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv mors'koyi haluzi vidpovidno do mizhnarodnykh standartiv. [Modern requirements for mathematical training of future specialists in the maritime industry in accordance with international standards]. *Fyzyko-matematychna osvita*. Vypusk 1(11). 37–41 s. [in Ukrainian]

2. Dobroshtan, O. O. (2013). Vyklyadannya kursu "Vyscha matematyka" dlya majbutnih sudniv=odijiv z urahuvannyam standartiv «International maritime organization». [Teaching the "Higher Mathematics" course for future shipmasters taking into account the standards]. *Naukovyi visnyk Uzhgorodskij nationalni universytet*. №28. Uzhgorod. 51–56 s. [in Ukrainian]

3. New BIMCO/ICS seafarer workforce report warns of serious potential officer shortage. URL: <https://www.bimco.org/news/priority-news/20210728---bimco-ics-seafarer-workforce-report>.

4. Dgegul, T.S. (2011). Zastosuvannya moglyvostej program microsoft excel yak zasobu pidgotovky maybutnih sudnovodiyiv u vischih morskyih navchalnyh zakladah [Application of the capabilities of the Microsoft Excel program as a means of training future shipmasters in mathematics in higher maritime educational institutions]. *Informatijni tehnologii v osviti*. № 10. 193–200 s. [in Ukrainian]

5. Dgegul, T.S. (2010). Compjuterna pidtrymka protsesu formuvannya fahovoji kompetentnosti maybutnih sudnovodiyiv pid chas vyvchennya spetskursu "sferychna trygonometriya" [Computer support of the process of formation of professional competence of future shipmasters during the study of the special course "spherical trigonometry"]. *Informatijni tehnologii v osviti*. № 6. 136–140 s. [in Ukrainian]

6. Spychak, T. S. *Metodychna systema realizatsiyi mizhpredmetnykh zv'yazkiv u navchanni matematyky maybutnikh sudnovodiyiv* (2014). [A methodical system for the implementation of interdisciplinary connections in teaching mathematics to future shipmasters]. *dys. kand. ped. nauk: 13.00.02 – teoriya ta metodyka navchannya (matematyka)*; Khersonskiy derzhavnyy universytet. Kherson. 297 s. [in Ukrainian]

7. Mizhnarodna konventsia pro pidhotovku i diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty. (2009). [International convention on the training and certification of

seafarers and watchkeeping]. *Inspektsiya z pytan' pidhotovky ta diplomuvannya moryakiv*. 736 s. [in Ukrainian]

8. Mizhnarodna konventsia pro pidhotovku i standartiv pidhotovky ta diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty 1978 roku z popravkamy, vnesenymy v 1995 rotsi (STCW'95). Kod dlya pidhotovky i diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty (STCW'95 kodeksu). (1997). [International Convention on the Training and Standards of Training and Certification of Seafarers and Watchkeeping of 1978 as amended in 1995 (STCW'95). Code for training and certification of seafarers and watchkeeping (STCW'95 Code)]. IMO Mors'koho sudnoplavstva. Varna. [in Ukrainian]

9. Dobroshtan, O. O. (2016). *Kompiuterno-oriietovana metodychna systema navchannya vyshchoi matematyky maibutnikh sudnovodiiv* [Computer-oriented methodical system of teaching higher mathematics for future shipmasters]: *dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannya (matematyka)*. Khersonskiy derzhavnyy universytet. Kherson. 294 s. [in Ukrainian]

10. Cherkas, O., Bykovets, N., Chumachenko, M. (2019). *Profesiina spriamovanist matematychnoi pidhotovky bakalavra sudnovodinnia* [Professional orientation of mathematical training of bachelor in navigation]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino - tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika*/1(18). 109–115 s. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.109-115> [in Ukrainian]

11. Tokovylo, T. (2019). Formuvannya matematychnykh znan u maibutnikh sudnovodiyiv. [Formation of mathematical knowledge of future navigators]. *Molodyi vchenyi*, 5 (69), S. 259–262. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2684> [in Ukrainian]

12. Aleksishyn, V. H., Dolhochub, V.T., Bielov, A.V. (2005). *Praktychne sudnovodinnia : navchalnyi posibnyk* [Practical navigation: a study guide]. Odessa. 376 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧУМАЧЕНКО Марія Миколаївна – старший викладач кафедри управління в транспортній галузі Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія».

Наукові інтереси: методика викладання математики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHUMACHENKO Mariia Mykolaivna – Senior lecturer of the Department of Transport Sector Management of the Danube Institute of the National University "Odessa Maritime Academy".

Scientific interests: mathematics teaching methods.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024 р.

УДК 378.176

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-361-366

ШАФАРЧУК Тетяна Георгіївна –

старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки ДЗ «Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1540-2200>

e-mail: algoal33@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СПІВУ BEL CANTO ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті автор розглядає питання формування навичок співу бельканто здобувачів мистецької освіти у процесі вокальної підготовки. Техніка співу бельканто передбачає володіння співаком кантіленою, бездоганною колоратурою, вмінням філірувати звук, а також здатністю до динамічних і тембрових нюансів.

Автор вважає, що важливими є вміння здобувачів освіти аналізувати звучання свого голосу, постійно контролювати якість звуку та роботу голосового апарату. Також необхідно стежити за інтонацією і мелодійною лінією під час виконання та точно відтворювати ритм вокального твору, акцентувати увагу на усвідомленні виконання та значенні передачі всіх компонентів музичної виразності, що сприяють передачі слухачеві художньо-образного змісту виконаного твору тощо.

На основі аналізу науково-методичної літератури виокремлено групи методів вокального виховання, до яких віднесено методи, які мають сформувати у здобувачів освіти м'язові установки або рухи та впливають на звукоутворення; методи формування умінь правильного положення гортані та «позіх»; методи формування вмінь співацького дихання; методи на формування умінь природного тембру голосу шляхом зміни забарвлення голосних, тобто фонетичні; методи фіксації внутрішніх відчуттів, зокрема «вокально-тілесної схеми», що змінюються за умови використання різних типів вокальної техніки; методи внутрішні волевих наказів та емоційних станів, пов'язані з уявленнями про відповідні почуття або настрої; методи слухових впливів, суть яких полягає у встановленні та посиленні зворотних зв'язків між органом слуху і гортанню тощо.

Автор вважає, що формування вмінь та навичок бельканто в процесі вокальної підготовки здобувачів мистецької освіти є систематичним педагогічним процесом, спрямованим на розуміння особливостей вокального мистецтва та глибоке усвідомлення сутності і характеру виконавської діяльності.

Вибір вокальних методів визначається індивідуально-психологічними та віковими характеристиками здобувачів освіти, рівнем музичної обдарованості й вибором конкретних навчальних завдань на кожному етапі вокально-виконавської підготовки.

Ключові слова: здобувачі мистецької освіти, вокальна підготовка, вокальне виховання, стиль бельканто, вокальні методи.

SHAFARCHUK Tetyana Georgiivna –

senior teacher at the Department of Vocal and Choral Training of the of the Southern Ukrainian K. D. Ushinsky National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1540-2200>

e-mail: gool33@gmail.com

FORMATION OF BEL CANTO SINGING SKILLS OF STUDENTS OF ART EDUCATION IN THE PROCESS OF VOCAL TRAINING

In the article, the author examines the issue of the formation of bel canto singing skills of students of art education in the process of vocal training.

The bel canto singing technique requires the singer to possess cantilena, flawless coloratura, the ability to fill the sound, as well as the ability for dynamic and timbre nuances.

The author believes that it is important for students to be able to analyze the sound of their voice, constantly monitor the quality of the sound and the operation of the vocal apparatus.

It is also necessary to monitor the intonation and melodic line during the performance and accurately reproduce the rhythm of the vocal work, to emphasize the awareness of the performance and the importance of conveying all the components of musical expressiveness that contribute to conveying to the listener the artistic and figurative content of the performed work, etc.

Based on the analysis of scientific and methodical literature, groups of vocal education methods have been singled out, which include methods that are supposed to form muscular attitudes or movements in students and affect sound production; methods of forming the skills of the correct position of the larynx and «yawning»; methods of formation of singing breath skills; methods for the formation of natural voice timbre skills by changing the color of vowels, i.e. phonetic; methods of recording internal sensations, in particular the «vocal-body scheme», which change under the condition of using different types of vocal technique; methods of internal volitional commands and emotional states associated with representations of the corresponding feelings or moods; methods of auditory effects, the essence of which is to establish and strengthen feedback between the organ of hearing and the larynx, etc.

The author believes that the formation of bel canto abilities and skills in the process of vocal training of students of art education is a systematic pedagogical process aimed at understanding the peculiarities of vocal art and a deep awareness of the essence and nature of performance activity.

The choice of vocal methods is determined by the individual psychological and age characteristics of the students, the level of musical talent and the choice of specific educational tasks at each stage of vocal and performing training.

Key words: art education students, vocal training, vocal upbringing, bel canto style, vocal methods.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасній культурно-мистецькій галузі наразі можна спостерігати суперечливі тенденції, які мають свій вигляд у колаборації різноманітних форм, стилів і методів вокального виконання, поєднанні масового та елітарного мистецтва, творчості, а також у нівелюванні традиційного підходу до класичних вокальних зразків.

З огляду на це важливим вважається звернення уваги дослідників на методи формування навичок співу бельканто здобувачів мистецької освіти в процесі вокального навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вокальна підготовка здобувачів мистецької освіти завжди була в полі зору провідних науковців, зокрема таких як Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, Л. Василенко, В. Доронюк, Л. Лабінцева, О. Матвеева, Г. Панченко та ін.

У мистецтвознавчій галузі (В. Антонюк, В. Багадуров, Б. Гнидь, Ю. Грищенко, Л. Кириліна,

В. Тімохін, Л. Тоцька та ін.) питання формування високого рівня майстерності академічного вокалу досліджувалося в процесі аналізу української та зарубіжних шкіл вокалу з урахуванням етнокультурологічного аспекту вокальної діяльності, взаємозв'язків з творчістю композиторів та музичною культурою відповідного історичного контексту.

У музично-педагогічній науці (Л. Василенко, Л. Гавриленко, О. Івушкіна, О. Прядко, О. Стахевич, Т. Ткаченко, Цзінь Нань, О. Чурикова-Кушнір та ін.) питання вокально-академічної майстерності висвітлювалось у ракурсах вивчення вокальної педагогіки та вокально-виконавських стилів XVII–XIX століть, формування вокально-академічної і методичної спроможності, вокально-звуквої та вокально-інтонаційної культури тощо.

Мета статті – розкрити особливості формування навичок співу бельканто здобувачів мистецької освіти в процесі вокальної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Історія розвитку вокального виконавства та вокальної педагогіки свідчить про те, що протягом багатьох століть фахівці не тільки проводили дослідження щодо принципів та методів навчання співаків, але й активно експериментували з ними, впроваджували у систему освіти та вдосконалювали організацію всього процесу вокальної підготовки. Дослідження методик провідних вокальних шкіл минулого і сучасності дасть можливість здобувачу мистецької освіти оволодіти теоретичними знаннями у галузі вокальної педагогіки та застосувати їх у практичній діяльності.

Як зауважує В. Кузьмічова, італійська вокальна школа вважається законодавцем у галузі світової вокальної педагогіки, навчання та виховання, адже з моменту її виникнення та розвитку розпочалося систематизоване навчання вокальному вихованню та навчанню. В Італії відбувся початковий відбір і стандартизація всіх вокальних термінів та понять, а також визначилися основні складові технології оперного співу, які залишаються актуальними у всесвітньому вокальному мистецтві і на сьогоднішній день [4, с. 21].

Вокальне мистецтво, як окреме явище, сформувалося вже в давнину. У стародавні часи спів був пов'язаний з різноманітними аспектами людської життєдіяльності, включаючи магичні обряди, святкування календарних дат, різноманітні побутові справи тощо.

У середньовіччі посилюється вплив релігійної картини світу на емоційність та чутливість людини і основним призначенням співу є супровід церковних обрядів, закріплення християнських моральних цінностей, підтримка душевної гармонії та рівноваги. Саме у цей історичний період відбувається зародження професійного мистецтва співу, що призводить до розширення музичного контексту, розвитку жанрів, форм та засобів виразності. Християнська епоха стає основою для формування традицій академічного вокального виконання.

У період Відродження музика відходить від своєї первісної практичної функції, пов'язаної з церковними обрядами та звертається до світських жанрів, зокрема пісенних, які набувають більшого поширення. У цей період відбувається прогрес у різних аспектах вокального мистецтва, включаючи техніку голосоутворення, методи навчання співу, а також розвиток різноманітних манер і стилів виконання.

З розвитком світського вокального мистецтва сформувався прошарок людей, які мали схильність до новаторських підходів у композиторській та музично-виконавській сферах. Цей процес був постійним і включав у себе зусилля численних композиторів, виконавців, педагогів та представників різних музичних шкіл. Як результат цієї діяльності з'явилася академічна школа співу, що спирається на традиції італійської школи бельканто [3, с. 89].

Термін *bel canto* (іт. «гарний спів») – в опері: техніка віртуозного співу, яка характеризується плавністю переходу від звуку до звуку,

невимушеним звукодобуванням, красивим і насиченим забарвленням звуку, вирівняністю голосу у всіх регістрах, легкістю ведення звуку, який зберігається у технічно рухомих і витончених місцях мелодійного малюнка. Техніка співу бельканто передбачає володіння співаком кантіленою, бездоганною колоратурою, вмінням філірувати звук, а також здатністю до динамічних і тембрових нюансів [7, с. 210].

Як вказує Л. Гавриленко, починаючи з перших занять вокалом, важливо навчити здобувачів освіти вмінню аналізувати звучання свого голосу, постійно контролювати якість звуку та роботу голосового апарату. Також необхідно стежити за інтонацією і мелодійною лінією під час виконання та точно відтворювати ритм вокального твору. Варто акцентувати увагу на усвідомленні виконання та значенні передачі всіх компонентів музичної виразності, що сприяють передачі слухачеві художньо-образного змісту виконаного твору.

На початку занять потрібно звертати увагу на правильну співацьку поставу: корпус прямиий, плечі випрямлені, спина пряма, ноги випрямлені в колінах, голова м'яко і без напруги перебуває на плечах, руки вільно опущені вздовж корпусу. Правильна постава під час співу викликає не тільки естетичне задоволення у глядачів, але й сприяє правильному функціонуванню дихання й загальному здоровому розвитку всього організму людини. Коли вміння правильно стояти під час співу вже закріплено, руки можуть зайняти й інше положення, наприклад, бути складеними на рівні куполу діафрагми.

Увага викладача має бути спрямована на вільне голосоутворення, вільне положення гортані, природну артикуляцію, використання резонаторів (головного та грудного). Особливу увагу слід звернути на вироблення нижньореберного-діафрагмального дихання. Вдих має відбуватися через ніс із напіввідкритим ротом, адже у верхніх і нижніх дихальних шляхах є спеціальні рецептори, які сприймають подразнення від потоку повітря, що рефлекторно веде до глибокого ритмічного дихання [2, с. 11].

Як слушно зауважує Л. Гавриленко, постановка питання про рівномірний, плавний видих у співі як окремо взяту самостійну навичку, протиставлена розумінню співацького акту як цілісного, складного, ланцюгового руху. Тому досвідчений викладач працює не над окремою навичкою видиху, а над грамотним виконанням музичної інтонації в органічному поєднанні з поетичним текстом, також органічно злитим із живим музичним інструментом – голосом. У всіх випадках конкретним поняттям для здобувача освіти буде музичний образ та кантіленне звучання фрази загалом, а не окремі видихи або якийсь інший технічний прийом [2, с. 11].

Надзвичайно важливо під час співу зберігати вдихальну установку, тобто розширену нижню частину грудної клітини й спокійне положення плечей, ключиці та верхньої частини грудної клітки. Коротке «затамування» дихання, тривале збереження під час співу вдихальної установки, а

також загальмований вихід повітря й прийом позіху – все це сприяє напрацюванню та знаходженню складного специфічного комплексного відчуття – опори звука. Це відчуття має бути напрацьоване природним чином, без затискування [1, с. 29].

Під опорою звука потрібно розуміти неперервне підтримування під час співу підскладкового тиску дихання, зумовленого, з одного боку, напругою складок, а з другого – концентрацією дихання, яке виникає під складками внаслідок дії м'язів, які вдихають й роботи гладкої мускулатури. Правильне співвідношення між напругою складок та силою підскладкового тиску є основою співу.

Опора звука пов'язана не тільки з функцією дихання, але й з роботою гортані (змиканням складок) та артикуляційних органів (нижня щелепа, губи, язик, піднебінна завеса). Відчуття опори в поєднанні з чіткою роботою артикуляційного апарату, органічний зв'язок усіх органів голосоутворення зумовлять природне звучання голосу вокаліста. Інакше кажучи, опора звуку – вміння співати на економному розподілі дихання за умови досить активного змикання голосових складок.

Основним видом голосоутворення співу бельканто є кантілена (*cantilena*), тобто плавний, зв'язний спів. Перша умова розвитку кантілени – знаходження правильної координації всіх органів голосового апарату, за якої з'являються основні риси опертого, природно озвученого голосу. Друга умова – вміння співати легато (*legato*), тобто гарно зв'язувати звуки. Ідеальна кантілена потребує повноцінного тривалого звучання кожного голосного у відведеній йому музичній долі часу. Працюючи із здобувачем освіти над виробленням кантіленного звучання потрібно досягнути такого положення гортані, щоб під час вимови приголосних гортань мінімально відходила від вихідної співацької позиції. Це дасть змогу зберегти співацьку установку, а разом із нею і забезпечити постійну кантілену [1, с. 27].

Вокальне дихання – це дуже важливий елемент музичного фразування. З погляду фразування є кілька правил правильного взяття дихання під час співу:

- не можна брати дихання серед слова;
- дихання можна брати тільки між фразами або реченнями, чи в паузах, не порушуючи потоку музично-вокальної думки;
- не можна відділяти диханням іменник від прикметника, дієслово від додатка, означення від означуваного слова;
- якщо немає паузи для дихання, потрібно дещо скорочувати останню ноту попередньої музичної фрази. Таке дихання буде, звичайно, неповним і називається напіввдихом, на відміну від повного вдиху;
- вирішальним для дихання у вокальному творі є зміст музичного й поетичного тексту, його емоційна виразність, залежно від яких і беруть дихання [2, с. 19].

Динамічні відтінки – найбільш виразний засіб фразування. Правильний розподіл акцентів, а потім застосування форте (f), піано (p) та інших

динамічних нюансів у фразах та реченнях і навіть у цілих частинах пісні у вигляді контрастів (у повторях), зіставлення або виділення окремих фраз – усе це різноманітні та ефективні засоби виразності. Правильне фразування відкриває шлях до виразного та усвідомленого співу [5, с. 34].

На основі аналізу науково-методичної літератури можна виокремити методи вокального навчання для формування вмінь та навичок співу бельканто здобувачів мистецької освіти.

Так, Л. Тоцька пропонує наступні групи вокальних методів.

Першу групу становлять методи, які мають сформувати у здобувачів освіти м'язові установки або рухи та впливають на звукоутворення. До цієї групи входять методи на формування вмінь активної артикуляції приголосних, тобто, вмінь розбірливості вокального мовлення.

Методи на формування вмінь правильного положення гортані та «позіх». Вправи потрібно пов'язати з установками ротоглоткового каналу, тобто, вміння впливати на положення язика, м'якого піднебіння, керувати рухами нижньої щелепи, формою губ, частково їх координувати.

Методи на формування вмінь співацького дихання. Вправи спрямовані на підтримування інтенсивності підскладкового тиску і підтримання відносно стабільного рівня імпедансу.

Другу групу утворюють методи на формування вмінь природного тембру голосу шляхом зміни забарвлення голосних – фонетичні методи. Зміна забарвлення голосних впливає на перебудову форми ротоглоткового каналу, що викликає зміни імпедансу та впливає на режим роботи голосових складок. Рекомендуються вправи на активізацію тону гортані, настроюванні ротоглоткового каналу шляхом змінювання забарвлення і акустичних якостей звуку.

До третьої групи віднесено методи фіксації внутрішніх відчуттів, зокрема «вокально-тілесної схеми», що змінюються за умови використання різних типів вокальної техніки. Визначені методи дозволяють формувати певну вокальну техніку з сильним, проміжним або слабким імпедансом шляхом фіксації у здобувачів освіти відповідних внутрішніх відчуттів.

Четверта група методів використовує внутрішні вольові накази та емоційні стани, пов'язані з уявленнями про відповідні почуття або настрої. При цьому емоційний настрій співака спричиняє необхідні перебудови голосового апарату, впливаючи на якість звучання голосу. Використання методів цієї групи супроводжується, як правило, відповідною мімікою обличчя, жестикулюванням, зміною положень тіла, найрізноманітнішими рухами.

До п'ятої групи належать методи слухових впливів, суть яких полягає у встановленні та посиленні зворотних зв'язків між органом слуху і гортанню. Слух вокаліста підпадає під вплив відповідним чином організованих звукових прикладів-зразків: співів майстрів вокального мистецтва, як у «живому» звучанні, так і у високоякісних записах. Специфічним фактором для цієї групи методів є опора на рефлексорні

механізми системи: слух – центральна нервова система – голосовий апарат [6, с. 186].

Принагідно зауважимо, що саме величезна робота та бажання здобувача освіти опанувати бельканто допомагають досягти справжньої виконавської майстерності і не останню роль в цьому процесі відіграє сам викладач, який повинен мати високий рівень особистісних, професійних, виконавських та організаторських якостей; володіти на належному рівні теоретичними знаннями та практичними вміннями та навичками; мати досвід виконання та викладання; володіти вмінням побачити та спрогнозувати індивідуальні програми розвитку вокаліста.

Доцільними методами спілкування викладача із здобувачами освіти вважаємо розуміння, прийняття, визнання та діалогічний тип спілкування. Важливим, на наш погляд, є використання в роботі особистісно орієнтованого підходу, який складається з наступних ключових положень:

1. Розвиток особистості здобувача освіти як суб'єкта культури, історії, власного досвіду.
2. Опора на власний досвід вокаліста без втрати цінності суспільно-історичного досвіду.
3. Свобода та творчість вокаліста в освітньому процесі: вибір пріоритетів, освітніх маршрутів, стратегій розвитку.
4. Навчання вокаліста з опорою на перспективу його розвитку, а не лише оволодіння ним нормативною діяльністю тощо.

Вправи для формування виконавської майстерності здобувачів освіти повинні відповідати положенням особистісно орієнтованого підходу. Дані вправи мають бути побудовані на принципах єдності свідомості та діяльності, послідовності, систематичності, доступності, зв'язку теорії з практикою, індивідуальності, самоактуалізації, власного досвіду, творчості та варіативності.

Зміст вправ тісно пов'язаний з виконавським репертуаром. Для цього необхідно:

- 1) знати основні положення теорії музики, адаптовані до процесу вокального виконавства; специфіку звукоутворення; типи жіночих та чоловічих голосів; вокальні композиції різних жанрів та стилів; професійну термінологію;
- 2) вміти грамотно читати партитуру; розбирати кожну партію; одночасно точно виконувати штрихи та нюанси, відтінки у вокалі; користуватися ланцюговим диханням; тримати динаміку та тембр; виконувати синкопи та акценти; знайти переконливе музично-художнє трактування композиції;
- 3) володіти почуттям стилю; чистою інтонацією; гармонійним слухом; навичками читання партитури з листа.

На основі аналізу науково-методичної літератури можна сформулювати загальні правила загальні правила виховання вокаліста в класі академічного вокалу:

1. Природні дані мають значення для професійного становлення виконавця. Наявність гарного голосу може стати міцною основою кар'єри співака, проте голос необхідно постійно розвивати, працювати над його вдосконаленням.

2. Щоденні заняття вокалом допомагають розвинути потенціал голосу співака.

3. Важливо приділяти особливу увагу формуванню системи дихання, її зміцненню та вдосконаленню. Тренування системи дихання має бути регулярним і послідовним, з поступовим підвищенням вимог до рівня володіння співаком дихальною системою.

4. Для розвитку вокальних можливостей слід ретельно підбирати репертуар. Для навчання техніці бельканто можуть бути використані спеціальні вправи, які сформульовані майстрами вокального мистецтва давніх часів, так і складені пізніше. Класичним зразком тут є школа співу Джованні Баттіста Ламперті, а пізнішими зразками – вокалізи різних авторів.

5. Вміння імпровізувати – важлива сторона виконавського таланту вокаліста. Вона також має бути розвинена на регулярних заняттях з вокалу.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Формування вмінь та навичок бельканто в процесі вокальної підготовки здобувачів мистецької освіти є систематичним педагогічним процесом, спрямованим на розуміння особливостей вокального мистецтва та глибоке усвідомлення сутності і характеру виконавської діяльності. Вибір вокальних методів визначається індивідуально-психологічними та віковими характеристиками здобувачів освіти, рівнем музичної обдарованості й вибором конкретних навчальних завдань на кожному етапі вокально-виконавської підготовки. Також враховується майстерність та досвід викладача.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гавацко Е. П. Формування вокальних навичок у вихованців студії естрадного співу. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2017. 65 с.
2. Гавриленко Л. М. Академічний спів. Методичні рекомендації та програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І-ІІ рівнів акредитації. Хмельницький, 2013. 30 с.
3. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва: підручник. К.: НМАУ, 1997. 320 с.
4. Кузьмічова В. А. Навчальний посібник з дисципліни «Методика викладання дисциплін за кваліфікацією (вокал)». Частина І. Італійська вокальна школа: шлях від зародження до сучасності. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. 42 с.
5. Кулдиркаєва О. В. Основи вокальної методики: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 158 с.
6. Тоцька Л. О. Методика формування вмінь співу бельканто у процесі вокальної підготовки педагога-музиканта. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 110. 2013. С. 184–193.
7. Тоцька Л. О. Вокально-виконавський стиль «bel canto»: історико-теоретичний аспект. Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки. Вип. 107, 2012. С. 208–217.

REFERENCE

1. Havatsko, E. P. (2017). Formuvannya vokal'nykh navychok u vykhovantsiv studiyi estradnoho spivu [Formation of vocal skills in students of pop singing studio.]. Uzhgorod. 65 s. [in Ukrainian]
2. Havrylenko, L. M. (2013). Akademichnyy spiv. [Academic coll.]. Khmelnytskyi. 30 s. [in Ukrainian]

3. Hnyd, B. P. (1997). Istorija vokal'noho mystetstva. [History of vocal art]. Kyiv. 320 s. [in Ukrainian]
4. Kuzmichova, V. A. (2018). Navchal'nyy posibnyk z dystsypliny «Metodyka vykladannya dystsyplin za kvalifikatsiyeyu (vokal)». Chastyna I. Italiys'ka vokal'na shkola: shlyakh vid zarozhennya do suchasnosti. [Teaching manual for the discipline «Methodology of teaching disciplines by qualification (vocal)». Part I. The Italian vocal school: the path from the beginning to the present]. Kharkiv. 42 s. [in Ukrainian]
5. Kuldyrkayeva, O. V. (2013). Osnovy vokal'noyi metodyky. [Fundamentals of vocal technique]. Lugansk. 158 s. [in Ukrainian]
6. Totska, L. O. (2013). Metodyka formuvannya vmin' spivu bel'kanto u protsesi vokal'noyi pidhotovky pedahohamuzykanta. [Methodology of formation of bel canto singing skills in the process of vocal training of a teacher-musician]. Kyiv. S. 184–193. [in Ukrainian].
7. Totska, L. O. (2012). Vokal'no-vykonavs'kyi styl' «bel canto»: istoriko-teoretychnyy aspekt. [Vocal performance style

«bel canto»: historical and theoretical aspect]. Kyiv. S. 208–217. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШАФАРЧУК Тетяна Георгіївна – старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукові інтереси: професійна підготовка здобувачів мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHAFARCHUK Tetyana Georgiivna – senior teacher at the Department of Vocal and Choral Training of the of the Southern Ukrainian K. D. Ushinsky National Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of students of art education.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2024 р.

УДК 378.1: 168.52

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-366-371

ШЕВЧЕНКО Інґа Леонідівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9715-9864>
e-mail: ingashev4encko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті проаналізовані особливості використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку вокально-виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Визначено проблему недостатньої скоординованості навчальних програм, які б могли забезпечити інтегративні механізми навчання, наголошено, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкриває широкий доступ до навчальних та освітніх ресурсів. Проаналізовано досвід використання позитивного впливу комп'ютерних технологій на систему освіти, коли комп'ютер забезпечує функції індивідуального навчання, зумовленого розбудовою моделі особистості на основі визначення особливостей пізнавальних процесів; проблемного навчання, у якому студент виступає в якості дослідника; формування досвіду творчої діяльності як сукупність психічних особливостей.

Визначено дидактичні можливості, функції та вимоги до впровадження технологій комп'ютерного навчання в контексті неперервної професійної музичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розкрито зміст поняття «синестезія» як феномен механізму інтеграції мистецтв.

При використанні інформаційно-комунікаційних технологій розкрито зміст мультимедійних програм та веб-платформ, що використовуються в музичній освіті, зокрема, проекту ArtSmart, метою якого є інтеграція новітніх технологій в усталені методи навчання та популяризація музичного мистецтва та музичної освіти. Наголошено, що одним з напрямків навчання в ArtSmart є вокальні заняття, які поділяються на індивідуальні і групові. Висвітлено завдання викладачів та основні переваги проекту.

Наголошено, що застосування інтерактивних технологій навчання передбачає використання рольових та інтерактивних ігор, практичних завдань, моделювання проблемних ситуацій, ведення дискусій тощо. У процесі інтерактивної взаємодії центральним джерелом навчального пізнання вважається досвід студентів, який є важливою умовою їх професійного становлення, творчого розвитку.

Розроблено власну систему завдань-вправ для студентів на основі створення акомпанементу до пісні, що виконується за допомогою синтезатора: розробка власної інструкції до синтезатора щодо вибору стилю акомпанементу до заданої мелодії, аналіз музичних фрагментів, узагальнення понять, коли використовується метод спроб і помилок у пошуку найбільш виразного акомпанементу з точки зору особистого підходу вчителя.

Ключові слова: мистецька освіта, інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні програми, музично-творча діяльність, навчальний процес, вокальні заняття, викладач, студент.

SHEVCHENKO Inha Leonidivna –

Ph.D., associate professor of the Chair of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9715-9864>
e-mail: ingashev4encko@gmail.com